

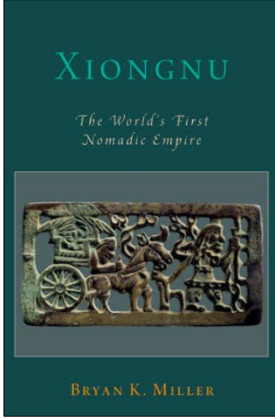
Bryan K. Miller

Xiongnu: The World's First Nomadic Empire

New York: Oxford University Press, 2024 (385 sayfa).

Recep Efe ÇOBAN

Dr., Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dünyası Sosyal, Ekonomik ve Siyasal İlişkiler Anabilim Dalı, recep.efe.coban@ege.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8515-0865

Xiongnu: The World's First Nomadic Empire [Asya Hunları: Dünyanın İlk Göçebe İmparatorluğu] kitabı, Michigan Üniversitesi, Sanat Tarihi Bölümü'nün Orta Asya Sanatı ve Arkeolojisi departmanında öğretim üyesi olan Dr. Bryan K. Miller tarafından yazılmıştır. Aynı üniversitede Antropolojik Arkeoloji Müzesi - Asya Arkeolojisi departmanında da asistan küratör olarak görev yapan Miller'in bu eseri, yazarın uzun yıllardır Avrasya bozkırındaki göçebe toplumların kültürel mirası üzerinde yaptığı çalışmaların en güncel ürünüdür.

İngilizce neşredilen eserin giriş kısmında “Acknowledge [Teşekkür]” (Miller 2024, s. xi-xiv) ve “Prologue [Giriş]” (Miller 2024, s. xv-xvii) kısımlarına yer verilirken; asıl muhteiyatı oluşturan bölümlerde “1. Nomad Protagonists [1. Göçebe Önderler]” (Miller 2024, s. 1-24), “2. Kingdoms of Those Who Draw the Bow [2. Yay Gerenlerin Krallığı]” (Miller 2024, s. 25-51), “3. Masters of the Steppe [3. Bozkırın Efendileri]” (Miller 2024, s. 52-73), “4. Rule by the Horse [4. At Sırtında Yönetim]” (Miller 2024, s. 74-123), “5. Of Wolves and Sheep [5. Kurtlar ve Koyunlar]” (Miller 2024, s. 124-161), “6. Masters of the Continental Worlds [6. Kıtaların Efendileri]” (Miller 2024, s. 162-219) ve “7. Hunnic Heritage [7. Hun Mirası]” (Miller 2024, s. 220-240) başlıkları bulunmaktadır. Yazar, kitabın sonunda ise “Epilogue [Son Söz]” (Miller 2024, s. 241-244), “Appendix (Chanyu Rulers) [Ekler (Şanyu Unvanlı Hükümdarlar)]” (Miller 2024, s. 245-246), “Notes [Notlar]” (Miller 2024, s. 247-302), “References [Kaynakça]” (Miller 2024, s.

Atıf / Citation: Çoban, R. E. (2024) [Kitap İncelemesi *Xiongnu: The World's First Nomadic Empire*, Bryan K. Miller] *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 24 (2), 665-668.
<https://doi.org/10.32449/egetid.1584193>

303-354) ve “Index (with Chinese Characters) [Dizin (Çince Karakterlerle)]” (Miller 2024, s. 355-362) başlıklı kısımlara yer vermiştir.

Türkçe literatürde Büyük Hun Devleti, Asya Hun Devleti, Hsiung-nular, Hsiungnular, Hiongnular, Xiongnular, Şyungnular gibi farklı şekillerde adlandırılan Asya Hunları; siyasî, sosyal ve ekonomik yapıları bakımından sonraki yıllarda aynı bölgede teşekkül eden Türk bozkır topluluklarına benzer özellikler göstermeleri sebebiyle Türk tarihi açısından oldukça önemli bir siyasî teşekkül olarak addedilmiştir. Bu öneme atfen ülkemizdeki bilim insanlarının çeşitli yayınlarıyla da desteklenen Asya Hunları çalışmaları, yapısı itibariyle klasik tarihyazım metotlarının arkeolojik verilerle desteklediği çok disiplinli bir bakış açısına sahip olagelmıştır. Birden çok disiplinden elde edilen verilerin birlikte değerlendirilmesini gerektiren bu bakış açısı, sadece Asya Hunları için değil; Avrasya'nın göçebe kavimlerinin tümü için geçerli olup bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Özellikle mevcut yazılı verinin çoğunluğunun yerleşik komşu kavimler tarafından kaydedilmiş olması ve göçebe bozkır imparatorluklarının geniş topraklarda hâkimiyet kurmaları, bu alanda çalışan bilim insanlarının monografi türünde eserler vermesine ket vurmakta; mevcut çalışmalar, uzun yıllar süren çok disiplinli araştırmaların neticesi olarak neşredilmektedir. Bu bakımdan Bryan K. Miller'in *Xiongnu* başlıklı eseri hem Türk tarihçiliği hem de Asya kavimlerinin tarihleri bakımından güncel verileri ihtiva eden önemli bir monografidir.

Esere genel hatlarıyla bakıldığında, Bryan K. Miller'in Asya Hunlarının karmaşık sosyal ve siyasî yapılarını anlayabilmek adına hem yazılı tarihî kaynakları hem de arkeolojik verileri birlikte ele aldığı görülmektedir. Disiplinlerarası bir yöntemi benimseyen yazarın bu bakımdan literatürdeki Asya Hun monografilerinden ayrıldığı ifade edilebilir. Özellikle ülkemizde neşredilen Asya Hun monografilerinin çoğunlukla yazılı Çin kaynaklarına odaklandıkları görülmektedir. Miller'in sanat tarihi ve arkeoloji alanlarındaki yetkinliklerinin yanında kaynak dillerine olan hâkimiyeti, Asya Hun literatüründeki bu bağlamdaki eksikliği doldurmaya çalışmakta, alandaki araştırmacıları maddî kültür mirasını da değerlendirmeye teşvik etmektedir.

Miller'in eserinde dikkat çeken bir diğer husus, Asya Hunlarına ilişkin geleneksel Çin kaynakları merkezli bakış açısının yeniden ele alınmasıdır. Literatürde Asya Hunlarında yerleşik tarımın ve şehirleşmenin kısıtlı ya da hiç olmaması sebebiyle gerçek bir imparatorluk olarak değerlendirilemeyeceğine dair görüşü yeniden ele alan yazar, bu kapsamdaki hipotezleri güncel veriler üzerinden yeniden yorumlamaya çalışmış; özellikle maddî kültür unsurlarını yoğun şekilde kullanarak Asya Hunları üzerine çalışacak araştırmacılar için yeni bakış açılarının geliştirilmesine yönelik yorumlar yapmıştır. Örneğin yazar eserinde, Asya Hunlarının kullandığı tamga işaretli buluntuların toplumunun kendine özgü siyasî ve ekonomik sistemin göstergesi olduğunu, özellikle ticaret

yolları üzerinde elde edilen tamgaların bu bölgedeki merkezî teşkilatlanmanın bir emaresi olarak okunması gerektiğine dikkat çekmiştir (Miller 2024, s. 2, 175). Bu analiz, sadece Asya Hunları için değil; benzer özelliklere sahip Avrasya bozkır topluluklarına ait önemli bir tespit olarak da dikkat çekmektedir.

Eserde önem arz eden bir diğer konu, yazarın özellikle Asya Hunlarının siyasî teşkilatlanmalarını Roma ve Çin gibi tarıma dayalı yerleşik imparatorluklarla karşılaştırılabilir nitelikte olduğuna dair görüşleridir (Miller 2024, s. 14-15). Ona göre imparatorluk kavramına ilişkin mevcut kabuller dünya tarihinin gerçekleri açısından yetersizdir. Bu yüzden araştırmacıların ilgili kavramları özellikle bozkır imparatorluklarının özgün taraflarını ihtiva edecek biçimde yeniden düşünmeleri ve değerlendirmeleri gerekmektedir. Yazar, özellikle Asya Hunları gibi kendilerine ait yazılı kaynakları olmayan yahut kısıtlı kaynakları bulunan kavimlere ilişkin hususların komşu kavimlerin tuttuğu yıllıklardan hareketle yorumlanmasının potansiyel hatalara sebep olabileceğine dikkat çekmektedir. Ona göre, Asya Hunlarına ilişkin yazılı kaynakların büyük çoğunluğunu neşreden Çinlilerin sahip olduğu bilgiler doğruluk ve tarafsızlık açısından tartışmalıdır ve bu sebeple alandaki bilim insanları, mevcut yazılı kaynakları dikkatli şekilde değerlendirmelidir.

Xiongnu eseriyle ilgili ifade edilmesi gereken bir diğer husus, kitabın sonunda yer alan geniş kaynakçadır. Özellikle Asya Hunları ile ilgili çalışan veya çalışmaya başlayacak bilim insanları için oldukça önemli olan bu kaynakça, eserin neşri için sarf edilen emeğin açık bir göstergesidir. Benzer şekilde Çince karakterlerle beraber hazırlanan dizin kısmı da kitabı kullanacak araştırmacılar için büyük bir kolaylık sağlayarak, çalışmaya önemli bir başvuru kaynağı olma hüviyeti kazandırmaktadır.

Netice olarak Bryan K. Miller'ın *Xiongnu: The World's First Nomadic Empire* başlıklı eseri, bozkır halkları tarihi alanı için en güncel ve önemli eserlerden biri olarak değerlendirilmelidir. Yazar, eser boyunca Asya Hunlarının siyasî, sosyal ve ekonomik açıdan kendine özgü olduğunu, dolayısıyla göçebe toplumların yerleşik toplumlar kadar gelişmiş olmadığını iddia eden hipotezlerin yeniden sorgulanması gerektiğini farklı bakış açıları ve veriler üzerinden ifade etmektedir. Eserde dile getirilen bu hususların Oxford University Press gibi önemli bir yayınevinden yayımlanması ve küresel olarak pek çok okuyucuya ulaşacak olması, hiç kuşku yok ki Asya Hun tarihçiliği açısından mühim bir gelişmedir. Diğer taraftan eserin İngilizce olarak neşredilmesi, Türk okurların tümüne ulaşması bakımından bir olumsuzluk teşkil etmektedir. Bu bakımdan Türkiye'deki yayınevlerinin en kısa sürede alanında yetkin çevirmenlerin gayretiyle bu kıymetli eseri Türkçeye kazandırmaları, gelecekte yapılacak çalışmalar için önemli bir hizmet olacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Kör hakemlik.

Yazarların Katkı Düzeyleri: Tek Yazar %100.

Etik Komite Onayı: Yazar tarafından çalışmanın etik kurul iznine tabi olmadığı bildirilmiştir.

Finansal Destek: Yazar çalışma ile ilgili bir finansal destek alınmadığını bildirmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar çalışma ile ilgili potansiyel çıkar çatışması bulunmadığını bildirmiştir.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Ege Üniversitesi Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarına aittir.